

Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos, Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos ir Kauno apskrities viešosios bibliotekos seminaro-pasitarimo

„Autoritetinių vardų bazės kūrimas: problemos ir sprendimo būdai“

protokolas

2012-11-23

Dalyvavo 36 asmenys: LNB BKC Einamosios bibliografijos skyriaus vedėja, centro direktorės pavaduotoja, vykdanči centro direktorės pareigas D. Sipavičiūtė; LNB darbuotojos: dr. V. Vaitkevičiūtė, N. Janušienė, A. Zemkajutė, J. Burokienė, D. Norkūnienė, V. Mickevičienė, R. Bagušytė, K. Basiul, I. Jezukevičienė; LMAVB direktorius dr. S. Narbutas; LMAVB direktoriaus pavaduotoja dr. R. Cicėnienė; LMAVB Retų spaudinių skyriaus vedėja dr. D. Narbutienė; LMAVB Katalogų skyriaus vedėja R. Smažinienė; LMAVB darbuotojos: D. Bikauskienė, V. Mackonienė, N. Kolesinskienė, V. Radvilienė, D. Palačionytė, L. Jankauskaitė, A. Vaitkevičiūtė, O. Bliūdžiūtė, dr. B. Railienė; Kauno apskrities viešosios bibliotekos darbuotojos: R. Dambrauskienė, I. Vitkauskienė, A. Šarmavičiūtė, R. Juodienė ir kt.

Pasitarimo moderatorė – dr. Daiva Narbutienė, LMAVB seminarų aktualiams teorinio ir praktinio darbo klausimams aptarti vadovė.

DARBOTVARKĖ:

1. Knygos nuosavybės ženkluose (proveniencijose) esančių asmenvardžių ir kolektyvų norminimas.
2. Buvusių, bet jau dabar nebesančių vienuolynų pavadinimų norminimas (ar vienuolynas, ar jo biblioteka).

3. Vilniaus krašte veikusių draugijų pagrindinio kreipties elemento kalba.
4. Spaustuvininkų pradmenys: kaip norminti spaustuves ir spaustuvininkus (aktualu senoms knygoms).
5. Ištekėjusių moterų pavardžių rašymas.
6. Antikos autoriai. Kokią kalbą pasirinkti kreipties elementui?
7. Titulų asmenvardžių pradmenyse dėstymas ir polaukių tvarka.

SVARSTYTA. Knygos nuosavybės ženkluose (proveniencijose) esančių asmenvardžių ir kolektyvų norminimas. Ar viską autorizuoti, jei sutinkamas tik vienas atvejis (sakykim, nelabai žinomas)?

- LMAVB Katalogų skyriaus darbuotoja V. Mackonienė iškelė problemą dėl antspaudoose esančių duomenų norminimo: ar viską reikia norminti? Dr. V. Vaitkevičiūtė (LNB) pabrėžė, kad siekiant sunorminti visus rastus duomenis reikalingos didelės laiko sąnaudos. A. Zemkajutė (LNB) iškelė klausimą, ar būtina sukurti identiškiems inicialams atskirą įrašą, ar tik papildyti jau esantį autoritetinį įrašą?
- D. Sipavičiūtė (LNB) pabrėžė, kad nei vienas autoritetinis įrašas nėra baigtinis. Visada yra galimybė (atsiradus naujiems duomenims) įrašą pageduoti ir papildyti. Būtina visiems identiškiems inicialams kurti atskirus įrašus, kurie vėliau, laikui bėgant, pasipildys – nebaigtinis įrašas yra nepatvirtintas, bet naudojamas (100 lauke įrašoma pozicija c). N. Kolesinskienė (LMAVB) pastebėjo kad taip gali atsirasti įrašų analizės ir sujungimo problema. N. Janušienė (LNB) pasiūlė naudotis pasaulio bibliotekose sutikta ir skyriuje pasitvirtinusia darbo praktika: į nebaigtinį įrašą įrašomi visi šaltiniai, ir tuo pačiu nereikia kurti naujo įrašo. N. Kolesinskienė (LMAVB) pritarė šiam pasiūlymui. Dr. R. Cicėnienė (LMAVB) pritarė N. Janušienės (LNB) pasiūlymui ir pabrėžė, koks yra svarbus kiekvieno šaltinio fiksavimas įrašuose. Taip pat pasiūlė bendradarbiauti ir

parengti bendrą mokslo tiriamąjį projektą. D. Sipavičiūtė (LNB) norminimo darbe pagrindinį vaidmenį priskirtų įrašo formato išlaikymui.

- N. Kolesinskienė (LMAVB) iškėlė klausimą, ar visada šaltinis yra būtinas. R. Dambrauskienė (KAVB) pastebėjo, kad pati proveniencija yra šaltinis. Tai pat atkreipė dėmesį į vardo formų įvairovę ir sprendimo būtinumą dėl pagrindinio kreipties elemento nustatymo šioje įvairovėje. Dr. R. Cicėnienė (LMAVB) papasakojo, kad LMAVB Rankraščių skyrius pagrindinį kreipties elementą rašo lietuvių kalba. Pasiūlė ieškoti duomenų įvairiuose ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje išleistuose biografiniuose leidiniuose. Dr. S. Narbutas (LMAVB) pasiūlė atkreipti dėmesį į autoriaus kilmę, asmenį sieti su vieta ir pilietybe. Tačiau pabrėžė, kad tuo pačiu išskyla pavojus apsirikti, nes XIX a. (ir kitais laikotarpiais) Lietuvai yra svarbus teritorinis klausimas.
- Dr. S. Narbutas (LMAVB) pastebėjo, kad autoritetinių vardų duomenų bazės kūrimas reikalauja ypatingų žinių iš istorijos, literatūros bei kitų mokslo šakų. Pasidomėjo, kokiomis taisyklėmis darbuotojai remiasi dirbdami šį darbą. LNB specialistai atsakė, kad įrašų kūrimui yra naudojamas UNIMARC autoritetinių įrašų formatas, tačiau jo nepakanka. Tenka remtis užsienio bibliotekų patirtimi. Taip pat skiriasi naujuose ir senuosiuose leidiniuose esančių vardų ir kolektyvų norminimas.

NUTARTA:

1. būtina norminti visus autorinius duomenis esančius proveniencijose;
2. šaltiniu galima laikyti pačią provenienciją (tuo atveju, jei kito šaltinio nėra);
3. visiems identiškams inicialams kurti vieną autoritetinį įrašą, pateikiant visus su tais inicialais susietus šaltinius. Įrašas nebaigtinis (100 lauke įrašoma pozicija c). Toks įrašas yra daugkartinio panaudojimo, tačiau

galima bet kada papildyti, kai atsiras papildoma autorių išaiškinanti medžiaga.

SVARSTYTA. Vilniaus krašte veikusių draugijų pagrindinio kreipties elemento kalba.

- Dr. D. Narbutienė (LMAVB) iškėlė klausimą dėl Vilniaus krašto draugijų rašymo autoritetiniame įrašo kreipties elemente: kada rašomas pavadinimas lenkų, o kada lietuvių kalba. N. Janušienė ir R. Bagušytė (LNB) teigė, kad turi būti vartojama pavadinimo forma lenkų kalba. N. Kolesinskienė (LMAVB) pasiūlė nuspręsti: prie pilietybės ar vietovės turime sieti Vilniaus krašto draugijų kreipties elementų priskirimą bei tuo pačiu pasiūlė atsižvelgti ir į autentiškumo principą.
- D. Sipavičiūtė (LNB) pastebėjo, kad problema yra ir su dabar Lietuvoje gyvenančiais lenkais ir rusais. Nors gyvena Lietuvoje, rašo lenkiškai – pagrindinio kreipties elemento forma nebūtinai bus lietuvių kalba. N. Janušienė (LNB) teigė, kad pagal Lietuvių kalbos komisijos nutarimą būtina įrašė pateikti ir vardo variantą lietuvių kalba su pastaba: „Įrašė pateikta sulietuvininta asmenvardžio forma“. LNB vadovaujasi Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 2006-09-28 „Rekomendacija dėl verstinių leidinių autorių vardų ir pavardžių adaptuotų formų teikimo“. Dr. R. Cicėnienė (LMAVB) pasiūlė pateikti prašymą Lietuvių kalbos komisijai dėl tikrinių vardų lietuvinimo taisyklių atnaujinimo. D. Sipavičiūtė (LNB) pritarė pasiūlymui.

NUTARTA:

pateikti prašymą Lietuvių kalbos komisijai dėl tikrinių vardų lietuvinimo taisyklių atnaujinimo.

SVARSTYTA. Buvusių, bet jau dabar nebesančių vienuolynų pavadinimų norminimas (ar vienuolynas, ar jo biblioteka?).

- LMAVB Retų spaudinių skyriaus darbuotoja D. Bikauskienė iškėlė problemą, susijusią su vienuolynų (kolektyvas) pavadinimų norminimu. Dr. V. Vaitkevičiūtė

(LNB) – dėl įrašų skaičiaus esant vienuolynui ir to vienuolyno bibliotekai. A. Zemkajutė (LNB) pastebėjo, kad įrašus apie turėtas knygas paliko ir vienuolės. Dr. R. Cicėnienė (LMAVB) pabrėžė, kad pagal vienuolyno vidaus tvarkos taisykles, vienuolės jokio asmeninio turto turėti negalėjo.

- N. Kolesinskienė (LMAVB) pasiūlė: jei leidinyje rastas vienuolyno pavadinimas – sukurti kreipties elementą jam, jei tik vienuolės – sukurti kreipties elementą vienuolėms. Tokio sprendimo esmė – visų asmenų ir kolektyvų užregistravimas, detalesnis atskleidimas. N. Janušienė (LNB) pasiūlė sukurti kreipties elementą tik vienuolynui, jei negalime nustatyti, ar to vienuolyno biblioteka egzistavo kaip vienuolyno padalinys.
- Taip pat buvo paliestas dvarų ir asmeninių bibliotekų norminimo klausimas. Dr. V. Vaitkevičiūtė (LNB) pabrėžė, kad jokių būdu negalima kurti asmeninių bibliotekų kaip kolektyvų, pastebėjo, kad ne kartą teko remtis savo parašytu straipsniu kaip šaltiniu sudarant dvaro ar asmeninės bibliotekos kreipties elementą.

NUTARTA:

1. kai vienuolynas turi atskirą biblioteką – būtina kurti atskirą įrašą; jei to neįmanoma nustatyti, bibliotekos duomenis įrašyti vienuolyno įrašė;
2. dvaro bei asmeninė biblioteka nėra institucija, todėl įrašas neturėtų būti kuriamas; tačiau dar svarstyтина, ar toks įrašas nekuriamas, jei biblioteka siejama su konkrečia vietoje.

SVARSTYTA. Ištekėjusių moterų pavardžių rašymas.

- Dr. V. Vaitkevičiūtė iškėlė klausimą dėl moterų pavardžių: ką daryti, kai kuriant kreipties elementą nerandamas autoritetinis šaltinis; ne kartą teko remtis savo parašytu straipsniu kaip šaltiniu kuriant tokius įrašus. N. Janušienė (LNB)

pastebėjo, kad tokiu atveju galima įrašyti į 400 lauką sulietuvintą asmenvardžio formą vadovaujantis principais, pateiktais knygoje „Nelietuviškų tikrinių vardų rašymas „Lietuviškoje tarybinėje enciklopedijoje““ (V., 1986).

- N. Kolesinskienė (LMAVB) atkreipė dėmesį į paieškos problemas kataloguose, kai vienas autoritetinis įrašas nesiejamas su kitu. D. Sipavičiūtė (LNB) teigė, kad nuoroda *Žr. t. p.* nėra naudojama, kadangi daromas tik vienas įrašas. Tik tam tikrais, išskirtiniais, atvejais kuriami du įrašai. Išskirtiniai atvejai paprastai aptariami pasitarimuose. Ji pasiūlė kreiptis į IFLA autoritetinių įrašų komitetą. N. Janušienė (LNB) pasiūlė sukurti Lietuvai tinkančią metodiką.

NUTARTA:

1. LNB kreipsis į IFLA autoritetinių įrašų komitetą;
2. surengti kitą pasitarimą šiai problemai nagrinėti.

SVARSTYTA. Spaustuvininkų pradmenys: kaip norminti spaustuves ir spaustuvininkus (aktualu senoms knygoms).

- D. Bikauskienė (LMAVB) iškėlė spaustuvininkų ir spaustuvių siejimo problemą. Dr. V. Vaitkevičiūtė (LNB) nurodė konkrečius įrašų pavyzdžius, kuriuos sukūrė remdamasi užsienio šalių katalogavimo praktika. Spaustuvę reikia traktuoti kaip kolektyvą, kadangi senieji spaustuvininkai spaustuvę paveldi vienas iš kito. Tokiu principu turi būti kuriami tokie autoritetiniai įrašai.

NUTARTA:

1. priimtinausias būtų LNB kuriamas autoritetinio įrašo variantas;
2. panagrinėti panašius įrašus užsienio šalių duomenų bazėse;
3. surengti kitą pasitarimą šiai problemai nagrinėti.

SVARSTYTA. Antikos autoriai. Kokią kalbą pasirinkti kreipties elementui?

- LNB specialistės teigė, kad kreipties elementą Antikos autoriams būtina rašyti originalo kalba. Jei duomenys reikalingi bibliografijos sudarymui, pasirinkti tinkamą asmenvardžio formos variantą.

Apie kitus darbotvarkėje numatytus klausimus buvo tik užsiminta, nepriimant konkrečių nutarimų.

TAIP PAT NUTARTA:

organizuoti mažesnes darbines grupes problemoms aptarti ir tik po to rengti bendrus pasitarimus.

Seminaro-pasitarimo vadovė LMAVB Retų spaudinių skyriaus vedėja dr. D. Narbutienė

LNB BKC Einamosios bibliografijos skyriaus vedėja, centro direktorės pavaduotoja, vykdanči centro direktorės pareigas D. Sipavičiūtė

Pasitarimo sekretorė LMAVB Katalogų skyriaus vedėja R. Smažinienė